

Autor: Camelia IRODOI

Vârsta: 17 ani, clasa a XI-a

Elevă la Liceul Teoretic „B.P.Hașdeu”, or. Drochia, R. Moldova

Eseu reflexiv despre actualitatea poemului eminescian „Glossă”

Când gândirea își pierde puritatea și vigilența, admirația către inovație și revoluție dispare, iar respectul față de spiritul creator se stinge, atunci vapoarele și automobile nu mai circulă; autoritatea riglei de calcul ingineresci ca și celei ale matematicii, băncilor și bursei se clatină, apare haosul. Haosul perpetuu a învăluit spațiul existențial, suntem blocați în aceeași cută de pustiu a eternității. Astfel, malaxată într- un cotidian monoton, crepuscular, sinistru chiar prin caracterul său invariabil, realitatea a devenit contestabilă, iar prezentul o imitație a trecutului ce strălucea prin culorile sale vii. Acum tabloul e pictat zilnic în aceleași nuanțe sumbre, în stilul „Glossei” eminesciene: „Vreme trece, vreme vine,/ Toate-s vechi și nouă toate”... De parcă timpul curge în neant, rotind în continuu o imagine unică a lumii, generând inevitabil un cerc de gândire închis, o viața comună.

Un defect cinematografic de proporții globale e primăvara anului 2020. Poate că în esență viața e într-adevăr, circulară, repetitivă. Mergem în cerc, în jurul unui punct pe care nu-l vedem și care, totuși, poate, e aproape, foarte aproape, dar dincolo de hotarele tangibile, dincolo de noi. Totuși e atât de greu de trăit după circumferință. Oriunde în altă parte, în trecut, în dimensiuni paralele, lucrurile sunt încă logice, variabile, gândirea plină de speranță. Dar aici nu știu dacă mai are rost să merg pentru a ajunge în același punct în care mă aflu. Asta mă tulbură. Lecturile mă limpezesc. Am lăsat la o parte exegeza eminesciană, teoria literară studiată la clasă și, cât stau acasă, scriu un eseu.

Destinul a inițiat un joc monstruos cu final mortal, unde supunerea în fața ordinii predeterminate a lumii e singura soluție de supraviețuire, nimic mai mult sau mai puțin. Precum Eminescu adopta în poemul său perspectiva spectatorului, nu a actorului, la fel și omul de geniu a devenit un martor ocular al spectacolului lumii: „Privitor ca la teatru/ Tu în lume să te închipui”. Înțeleptul nu poate fi tras pe sfoară... Oare cititorul care mai deschide și un compendiu de literatură pe lângă opera literară propriu-zisă, nu e capabil să treacă și el în ipostaza de

gânditor lucid care nu va deveni marionetă în jocul cuiva, devenind actorul principal în propriul spectacol?!

Conștiința inconsistenței lumii și relativității timpului deprimă „Vreme trece, vreme vine”, iar absența schimbării ucide. Indubitabilă, originală, laxă rămâne doar : opera clasicului literaturii române, Mihai Eminescu, care citită în contextul pandemiei secolului XXI, e mai actuală ca niciodată... Și cine știe ce ne așteaptă la sfârșit de veac? Cenușă sau beatitudine ? Poate vom renaște ca Phoenixul din propriul scrum, pentru a contempla profetica operă eminesciană. Recitat prin prisma „coroanei de spini” pusă de data aceasta pe fruntea Terrei, poemul „Glossă” de Mihai Eminescu surprinde tacit prin precizia și actualitatea sa.

„Vreme trece, vreme vine” este incipitul poemului și al existenței umane. Oare Cronos, marele atotștiutor de la facere încoace, a presupus un astfel de eșec în mecanismul timpului sau stagnarea temporală era parte din marele său plan? Nu vremea trece, nu ea vine, ci numai omul în timp se trece și devine altul, sau rămâne, în fond statornic, nu mai știu. S-a întâmplat ceva mistic, altfel nu îmi imaginez cum milioane de oameni s-au oprit în mijlocul marelui maraton pentru a se gândi în unison, la vreme, la veacul nostru, la noi în acest veac sortit autodistrugerii încă de la început pentru a consemna în glas eminescian „Toate-s vechi și nouă toate”...

Nu știu dacă strămoșii au trăit colectiv vreodată o asemenea stare. Nu ești nici mort, nici viu. Te simți ca un foc care abia mai pâlpâie, gata să se stingă. Stai cu ochii deschiși, te uiți într-un punct fix, dar nu vezi nimic. Și nici nu te gândești la nimic, decât la propria ta oboseală de a trăi și de a muri. Răstignit undeva între viață și moarte, nu ești bun pentru nici una dintre ele, nici măcar pentru a distinge „Ce e rău și ce e bine”, căci prea demoralizat e totul în jur, prea au decăzut valorile în noi. Omul creionat de condeiful poetului are liber-arbitru în alegerea sa între bine și rău: „Tu te-ntreabă și socoate...”. Dar mă îndoiesc că a mai rămas ceva din libertatea de atunci. Suntem, totuși, precursorii erei suprainformării, iar pierduți fiind în acest amalgam de perspective și surse, se pare că luciditatea și individualitatea e asemenea unui safir rar. Parcă plutești în derivă și aștepti să fii aruncat pe un mal ori al vieții, ori al morții, ție egal „Nu spera și nu ai teamă”. O clipă mi-a trecut prin minte că, poate, murisem toți, iar pandemia reprezintă ceea ce se întâmplă după viața noastră. Numai așa puteam să-mi explic lucrurile fără nici o logică de care ne lovim, de care, poate, se lovide și Eminescu, străin și solitar în veacul său, inspirându-se din propria viață la scrierea „Glossei”. Dar, pentru a redescoperi paradisul, trebuie să treci prin purgatoriu și infern. Pentru a regăsi viața normală, după ce n-ai știut să prețuiești chiar și micile înfrângeri, trebuie să străbați printr-un coșmar, să-l depășești și să redevii om nou. Doar speranța, credința și iubirea sunt singurele care nu ne părăsec când ne rătăcim în pustiu. Și sunt singurele care ne aduc apă când buzele ard de sete, o sclipire de luciditate când disperarea și ignoranța ne otrăvește rațiunea. Speranța că „Ce e val ca valul trece” e vitală. Fie furtună, uragan sau chiar

tsunami totul este trecător, totul dispune de o finalitate inevitabilă. N-am fost niciodată un optimist prea robust. Dimpotrivă, am fost mereu vulnerabilă, dar sunt convinsă că nu există altă înțelepciune decât aceea de a vedea partea însoțită a adevărului că trăim, de a rămâne consecvent în pofida provocărilor pregătite de destin, „De te-ndeamnă, de te cheamă,/ Tu rămâi la toate rece”.

„Multe trec pe dinainte” – agonie, moarte, boală și inutilitate. Uneori ai senzația că ești un spectator rătăcit pe o scenă unde se joacă un spectacol de neînțeles, odios și tragic prin neclaritatea sa. „În auz ne sună multe”, voci ce strigă dezolant după ajutor și mântuire, statistici ce prin conținutul lor înfricoșează chiar și ultimele celule ale substanței cenușii, restricții și sancțiuni incalculabile, demoni ce nu uită să ne amintească despre propria noastră nimicnicie, care ne devorează și fără ajutorul lor slăbiciunile. Condamnat rămâne doar „Cine ține toate minte Și ar sta să le asculte...”. Sub pecetea incertitudinii îi curge timpul omului contemporan, înecându-se în oceanul mass-media. Acest vers eminescian sugerează că suntem înconjurați numai de momeli care desacralizează, te fac să luneci, să te cufunzi în bezna păcatelor. De fapt, îndepărtându-mă de fiziofie, comentariile eminescologilor, pot zice că acest vers este sugestiv pentru situația la zi. Mă refer la tehnologii care până mai ieri erau râvnite de toți pentru distracții, pentru orgoliul propriu, ignorând comunicarea normală, relațiile interumane trecând printr-o stagnare, involuție chiar. Covidul trebuia să ne impună să învățăm prin telefon, nu doar să ne jucăm la el; nu doar să fotografiem cu telefonul, dar să-l folosim cu funcția lui de bază – să contactăm oamenii apropiați pentru a ne saluta, a întreba de sănătate, a da binețe.

Fiecare dintre noi nu e decât un om efemer, o experiență, o ființă în căutare, în drum spre infint, dar absolutul se ascunde în drumul spre desăvârșire, trebuie să năzuim spre centru, sorgintele sinelui ci nu spre periferii, deși nimeni nu știe unde e începutul și unde e sfârșitul. Înțelegerea sinelui în raport cu natura, cu izolarea și zgomotele sterile ale lumii e valoarea supremă „Tu așează-te deoparte/ Regăsindu-te pe tine,/ Când cu zgomote deșarte/ Vreme trece, vreme vine”. Evaziunea din jocul aparențelor devine un liman al lucidității, o ipostază a omului superior care a înțeles legile existenței, al cărui suflet nu este alimentat de pasiuni și iluzii.

În „Glossă”, omul comun, asemenea celui de geniu, este sub pericolul strivirii de același mecanism social și demonic cu sorginte metafizică, fatalistă fără posibilitate de convertire într-un univers armonios, luminat de principii etice și estetice, de spirite individuale, liberaliste. Astfel, spre a nu a fi victimele unei vieți sistematizate sau jucăriile iluziei, trebuie să ascuți „recea cumpana a gândirii” care te îndeamnă la retragerea și la detașarea ironică față de spectacolul amăgitor al vremii.

„Privitor ca la teatru / Tu în lume să te-nchipui” este sfatul poetului pentru omul de geniu, sfat de care și cititorul ar putea lua act de cunoaștere. În fața acestui spectacol existențial,

lipsit de o finalitate superioară, poetul manifestă sentimente contradictorii, de la compătimire până la satirizare și ironizare, până la sarcasm. Prin motivul lumii ca teatru, poemul „Glossă” relevă o lume care are toate componentele specifice unui spectacol, un regizor, actori și spectatori – o lume falsă, căci Creatorul nu poate fi păpușar. Cititorul avizat e capabil să surprindă mesajul poetului, devenind un spectator lucid, detașat, care comentează jocul actorului și spectacolului amăgitor, carnavalesc, trecător al lumii.

Numai prezentului este chintesența vieții, dar acesta e în deosebi efemer. Măștile se schimbă continuu „Toate-s vechi și nouă toate”. Omul „privitor ca la teatru” receptează un spectacol absurd, al lumii în decadentă. Ipostaza de spectator care are conștiința trecerii timpului și a vanității agitației lumii. Astfel, el spectatorul, încearcă sentimente de euforie și angoasă în fața zgomotului monstruos al mulțimii agitate, disperate. În fața lumii pre-apocaliptice, este sesizabilă coeziunea dintre comicul și tragicul existenței sociale în condițiile unor paradoxuri care răstoarnă scara valorilor umane „Viitorul și trecutul” reprezintă un timp mitic, inexistent în realitate, or „Cu mâine zilele-ți adaogi./ Cu ieri viața ta o scazi/ Și ai cu toate astea-n față/ De-a pururi ziua cea de azi.” („Cu mâine zilele-ți adaogi” de M. Eminescu). Agonism pentru viitorul care, peste noapte, nu va fi posibil pentru toți. Avem nostalgia trecutului, deși timpul nu se mai întoarce. Ajunși la intersecția dintre existențe, observăm că nimic nu corespunde imaginii eternității, vindecării sau răspunsul în căutarea căruia călătorim perpetuu.

„Lumea-i veselă și tristă”, discontinuitatea acestor două facultăți generează suferința, iureșul vieții. Tot ce reprezintă fericire e atât de fragil, încât o mică briză cu numele necaz e de ajuns pentru dizolvare, amintirile însoțite de zâmbet, devenind cenușă și praf. Acum ceea ce iubeam, spre ce aspirăm, catalizează moartea și agonia.

„Alte măști, aceeași piesă./ Alte guri, aceeași gamă”, dualitatea constituie principiul ce manevrează universul. Lumea e plină de măști, figurile din spatele lor rămânând impasibile, pline de noroi lustruit. În fond, unilateralitatea e incompatibilă cu firea umană, suntem ființe sociale și influențabile, în continuă metamorfozare, ne dezintegram constant în spectrul de emoții ce ne alimentează, în eurile și alter-ego-urile ce ne aparțin. Materie, senzație, imagini, densități, energii și ființe anonime prăbușindu-se în ele însele, ca un colapsar.

„Amăgit atât de-ades/ Nu spera și nu ai teamă” – viața nu încetează a ne arată că vinovați și nevinovați ne aflăm în lăuntru aceluiși laț, în lăuntru aceluiși zid al destinului. Paradoxal, dar în loc să căutăm crăpătura din zid, ne strângem conștient și benevol și mai mult lațul pe care ni l-a pus destinul de gât. Nu e trist? Într-o lume plină de nedreptăți și minciună fraternitatea apare ca o idee tragică, egalitatea ca o valoare intangibilă, iar dreptatea ca un concept formulat inițial eronat. „Nu spera când vezi mișeii/ La izbândă făcând punte” e și despre

omul de geniu, dar și despre școala de azi, valorile, moravurile decăzute, e o motivație să muncim pentru a ne atinge idealurile, alfel riscăm să fim conduși de orbi, să trăim în minciună.

„Ca un cântec de sirenă,/ Lumea-ntinde lucii mreje”, asemenea unui miraj, relațiile interumane sunt paradoxale într-o societatea iluzorică, în care nu a rămăs nimic uman, iar vigilența e un credo absolut necesar supraviețuirii. Lumea care te întâmpină și te ghidează în zborul către stele e aceeași care te va abandona, dacă vei pierde din autoritate, vei sărăci material sau se va șubrezi sănătatea. Atingerea vârfurilor e la fel de amăgitoare; lumina, diamantele, aurul și succesul orbesc. Chiar și pășind pe covorul roșu al gloriei, să nu uităm că nu fiecare drum din viață e pavat și am putea să revenim oricând la cele mai înguste cărării pentru a ajunge la adevărata glorie – învingerea sinelui de ieri, evoluția personală, perceperea adevărului.

„De hulesc, să taci din gură” – cuvântul e un dar divin, o binecuvântare a omului, alungat din paradis. Cuvântul poate alina cele mai sensibile suflete rănite, aduce lumină celor ce știu doar obscuritatea. Pierzându-și esența inițială, cuvântul a devenit cea mai puternică armă împotriva omului, având un efect mortal. Astfel, eternă, vitală, inofensivă rămâne doar tăcerea, tăcerea ca formă de apărare, expresie a compasiunii și toleranței, tăcerea ca sorginte a eternității. De un pic de tăcere are nevoie planeta noastră. Oamenii – de un pic de lectură și cugetare, apoi de toleranță, empatie și cultură a comunicării.

Nu știu dacă ale mele cugetări s-au încadrat în formatul acestui concurs, dar Eminescu pentru mine este și va rămâne poetul iubit, fiecare vers al căruia e o profeție care se împlinește. Recitindu-l pe Eminescu, mă simt oriunde acasă, iar acasă – prin el cutreier lumea, întreg Universul și sunt liberă, de neînvins.